

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

7. Si res post contractum pereat aut deterior fiat, cuius damno id accidat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

CAP. VII.

*Si res post Contractum pereat, vel deterior fiat,
cuius damno id accidat?*

1 **C**ontractuum alii instituuntur in gratiam tantum contrahentium; vel dantis V. C. in deposito, si nulla merces interueniat; vel accipientis, est, in donatione, commodato, precario. Alii vero instituuntur in gratiam vtriusque, vt venditio, locatio, societas, dos, pignus.

2 Refert, vtrum res, quæ in contractum venit, pereat, culpa, an dolo.

Culpa alia est crassa, alia leuis, alia leuissima. C. si librum tibi commodatum, in publico foro inlinguas, & inde tibi auferatur, censeberis amitte per culpam crassam. Si verò in conclau domus ostio non clauso, per culpam leuem Si vero in conclau clauso, sed non obserato per leuissimam.

NB. Sermonem hic non esse de culpa Theologica (quæ peccatum contra legem DEI) sed de culpa ciuili, quæ peccatum contra artem, industriam; sæpe inuoluntarium, & coram Deo excusatum. V. C. si ex peccati obliuione, librum tibi commodatum, in foro reliquisti, culpam civilem commisisti, etsi coram Deo nihil peccaueris, sed vt obligeris ex culpa ciuili, necesse est, te rere causam fuisse illati damni. Præterea frequenter hoc est, vt secundum iuris ciuilis præsumptionem aliquid culpa euenisse dicatur, cum tamen fieri potuerit, vt omnis culpa etiam ciuilis abesse, V. C. si quid furto ablatum fuit, à socio præstandum fore, quippe qui custodiam diligentem adhibere debet.

debebat. Quis autem neget, vt socius diligentem curam adhibeat, & tum callidus fur rem auferat, quæ casu præsumptio cedere debet veritati. Dolus est fallacia, machinatio ad fallendum adhibita ad alterum decipiendum.

Si res certa siue in specie debita, puta hic equus, hæc ovis, casu pereat, creditoris damnum est. Excipe, nisi i. aliter conuentum sit, vt V.C. commodarius etiam fortuitum casum præstare debeat. Nam *contractus legem ex conuentione accipiunt*. l. 1. §. si conuenit. ff. depositi. Secundo; Nisi debitor in mora fuerit soluendi, ideoque res perit, ipse damnum præstare cogitur. Nam *mora sua culpabilis cuiuslibet nocet*. reg. 25. in 6. Adde, tamen si pena conuentionalis adiecta fuerit, nisi ad tempus præfixum solueretur, liberari debitorem a pena, si culpa caruit, deinde exceptio intelligi debet, dummodo ob moram debitoris damnum euenerit, secus si nihilominus evenisset, V.C. equus commodatus periisset, tamen si statuto tempore remissus fuisset, tunc in conscientiarum foro, nulla debet fieri restitutio. Quia æquum non est, vt creditor cum aliena iactura lucretur.

NB. Regula illa; *Si res casu pereat, domino suo perit*. l. pignus. ff. de pignorat. actione. in iis tantum contractibus locum habet, quibus rei dominium non transfertur, id est, in deposito, commodato, pignore.

Si res incerta & in determinata in aliquo genere debeat, etsi vnum vel alterum eius generis casu pereat, non ideo liberatur debitor, quia *genus perire non potest* arg. l. incendium. C. si certum

Kk 3 peto

peratur. V.C. si equum aliquem dare debeas, licet plures tibi pereant, non tamen liberaris, quia potes alium dare, ita etiam se res habet in mutuo.

5 Coroll Si mutuatarius, aut venditor census pecuniam debitam per fidelem nuncium creditori transmittat, ut si ille in via spoliatur, aut fugiat, debitoris detrimentum est.

Si contractus institutus fuit in gratiam solius accipientis, V. C. commodatarii gratis omnem culpam etiam leuissimam praestare debet commodatarius. Quod si in gratiam solius dantis, V. C. depositarii, solus dolus non item culpa civilis praestari debet. Gratis dico: si enim depositario, V. C. modice datur, culpam etiam leuem praestare debet. Si denique contractus instituitur in gratiam, veriusque culpa eius praestari debet V. C. in empt. vendit. locat. &c.

6 Confessarius obligatur ex culpa lata, vel dolose (pote iniurians & causa damni) sed magis peccati, quam reus personae. Quod si per ignorantiam crassam Confessarius scienter dicat debitori restitutionem faciendam non esse, tunc in illius defectum obligatur; cum positivè concurrat ad damnum iniustum. Sin verò negativè se habeat, solumque immittat imperare restitutionem, tunc non peccat contra iustitiam, sed solum contra charitatem. In quibus hoc discrimen est inter causas positivas concurrentes, ad damnum iniustum mandando, &c. & concurrentes negativè tantum; quod illae per se solum voluntarium & efficacem concursum sunt causae morales damni: negativae autem non ob solam voluntariam taciturnitatem censentur esse causa damni; sed requiruntur, ut ex iustitia obligentur.

sint ad significandum, impediendum; ut dixi tract.
l.c. n. 7 & 8.

Si in domo commodatarii, depositarii, &c. incendio ortum fuerit, iuste agunt, si quæ præciosiores sunt, seu propria seu aliena eripienda, ræferant. Sin verò aliena propriis præferendo iacturam passus sit depositarius vel conductor, compensationem damni exigere potest (nam utiliter domini negotium gesserunt. Nulli autem officium suum damnosum esse debet). Non ita verò commodatarius. Ratio; quia quisque vir prudens ac diligens, quæ præciosiora sunt, anteponebat minus præciosis. Commodatarius autem secundum naturam huius contractus tacite se obligat ad exactam rei custodiam, qualem quisque prudentissimus paterfamilias suis rebus adhibet. Alias Commodatarius præciosa propria eripiendo, deferendo aliena vilia, restituere nihil tenetur.

CAP. VIII.

Utrum filiusfamilias contractus instituere possit?

Filiusfamilias (Filius & filia, item nepotes & neptes, quamdiu sub patris vel aui potestate consistunt, licet maiores natu viginti quinque ann.) habent quadruplex peculium, Castrense, (quod ex occasione militiæ acceperunt spolia, donationes, item bona mobilia data à parentibus filiis in militiam proficiscentibus.

Secundum est quasi Castrense, (est quod ex publico officio Doctoris, Medici, Aduocati acquiruntur,

Kk 3 tur,